

**НОВЕ МІСТО: АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНІ ТА
БУДІВЕЛЬНО-ВИРОБНИЧІ ПРОЦЕСИ — ВИКЛИКИ ЧАСУ**

Матеріали

I МІЖНАРОДНОГО НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СИМПОЗИУМУ

(31 березня 2026 року)

м. Івано-Франківськ
2026 рік

DOI 10.33098/2026.01.31.03

УДК 711.4:72.012(076)

Н 72

*Рекомендовано до розміщення в електронних сервісах
ЗВО «Університет Короля Данила»
(протокол № 9 від 30 квітня 2026 р.)*

Н 72

Нове місто в час змін: виклики архітектурно-планувальних та будівельно-виробничих процесів: матеріали Міжнародного науково-практичного симпозіуму (м. Івано-Франківськ, 31 березн. 2026 року). Івано-Франківськ: ЗВО «Університет Короля Данила», 2026. 148 с.

ISBN 978-617-8850-14-2

Видання вміщує тези доповідей учасників Міжнародного науково-практичного симпозіуму «Нове місто в час змін: виклики архітектурно-планувальних та будівельно-виробничих процесів», який відбувся 31 березня 2026 року у закладі вищої освіти «Університет Короля Данила». Розраховане на наукових та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти і наукових установ, здобувачів вищої освіти, а також на широкий читацький загал.

Організаційний комітет не завжди поділяє думку учасників конференції. Відповідальність за достовірність фактів, статистичних даних, точність викладеного матеріалу покладається на авторів.

УДК 711.4:72.012(076)

© ЗВО «Університет Короля Данила», 2026

© Автори, 2026

Михайло Косьмій,

доктор архітектури, професор,
ЗВО «Університет Короля Данила»,
м. Івано-Франківськ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4823-5573>

Микола Габрель,

доктор технічних наук, професор,
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2514-9165>

НОВЕ В МЕТОДОЛОГІЇ ОБҐРУНТУВАННЯ АРХІТЕКТУРНИХ РІШЕНЬ, ПРОСТОРОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ МІСТ І МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

В умовах сучасних суспільних викликів – швидкої урбанізації, екологічних змін, інфраструктурних трансформацій і поствоєнного відновлення територій – зростає потреба у нових наукових підходах, які здатні інтегрувати різномірні знання, методи і бази даних; враховувати складність просторових ситуацій і процесів; формувати комплексні соціально-економічні управлінські й проєктні архітектурно-містобудівні рішення. Традиційна *позитивістська методологія*, орієнтована на аналіз насамперед емпіричних фактів і лінійних причинно-наслідкових зв'язків, часто виявляється недостатньою для пояснення складних багаторівневих процесів, які характеризуються численними взаємодіями між соціальними, економічними, природними та містобудівними умовами й чинниками. Натомість *системний підхід* дозволяє розглядати міста, регіони та їх архітектурне середовище як цілісні динамічні системи, де важливу роль відіграють структура, ієрархія, взаємозв'язки елементів і вплив зовнішнього середовища. Осмислення змін позитивістської традиції та розвиток системної методології є важливим для вдосконалення наукового інструментарію дослідження й обґрунтування рішень у сфері архітектури, містобудування та просторового планування.

Методологія (наука про методи) – система принципів, підходів, методів і логічних засад наукового пізнання й практичної діяльності, яка визначає спосіб постановки проблеми, вибір засобів її дослідження й обґрунтування отриманих результатів [1]. Вона формує концептуальну рамку дослідження, задає послідовність пізнавальних дій, критерії отримання, впорядкування та оцінки знань і правил використання методів (визначає,

чому, для чого і як застосовуються конкретні методи, які теоретичні та ціннісні орієнтири містяться в основі дослідження). У сучасному науковому розумінні методологія включає: **світоглядні та ідеологічно-аксіологічні орієнтири** пізнання (цінності, пріоритети розвитку, уявлення про мету діяльності); **наукові підходи та принципи** дослідження (системний, функціональний, середовищний, проблемний тощо); **методи й інструменти аналізу; логіку і процедури обґрунтування рішень**. Вона визначає, яким чином досліджуються простір та процеси в ньому, як оцінюються проблеми та потенціали територій і на яких принципах обґрунтовуються архітектурні та містобудівні рішення (поєднує науковий аналіз, професійне мислення та систему ціннісних орієнтирів, що визначають характер і якість сформованого середовища).

Позитивістська методологія виходить із уявлення, що реальність можна об'єктивно пізнати лише через емпіричні спостереження, вимірювання та встановлення причинно-наслідкових зв'язків між окремими елементами явища. Вона прагне до редукції (спрощення, зменшення складових) складних процесів до сукупності простіших компонентів, які можна дослідити окремо. Такий підхід орієнтований на точність, формалізацію, кількісні методи та перевірюваність результатів. Однак у складних просторових, соціальних чи містобудівних системах редукціонізм часто не дозволяє повністю пояснити поведінку системи, оскільки багато її властивостей виникають саме зі складності системи та взаємодії елементів.

Методологія системного підходу, навпаки, розглядає об'єкти як цілісні системи, у яких вирішальне значення мають структура, взаємодія елементів, ієрархія, зв'язки та відносини в системі та із зовнішнім середовищем. Вона акцентує увагу на інтегральних властивостях, що виникають унаслідок їх взаємодії – зв'язках і відносинах (ефект цілісності, синергія, емерджентність). Системний підхід використовує міждисциплінарні знання і методи, аналізує ірраціональне (ідеї, ненаукові знання – досвід, традиції тощо), процеси розвитку, самоорганізації, а також динаміку і гнучкість систем. Це особливо важливо для дослідження складних територіальних, соціально-економічних і архітектурно-містобудівних утворень. У сучасних дослідженнях просторового розвитку, архітектури й урбаністики він часто розглядається як методологічна альтернатива або розвиток чи доповнення до позитивістської традиції, оскільки дозволяє врахувати комплексність, багаторівневність, динаміку та ідеалістичні знання й цінності просторових процесів [2].

Архітектурно-містобудівні системи складні, часто мають ієрархічну структуру, а модель «заміщає» складний об'єкт та сприяє його ефективно-

му пізнанню. Для опису архітектурно-містобудівної системи потрібно на-самперед визначити її структурну й функціональну організацію. Структура системи задається переліком елементів, що входять до складу системи, та конфігурацією зв'язків між ними. Вона вказує на здатність об'єкта зберігати властивості й тотожність самому собі в умовах різних зовнішніх і внутрішніх змін. Це характеристика, що розкриває будову системи.

Функціональна організація системи – це впорядкована сукупність функцій системи та їх взаємозв'язків, що забезпечує цілісність, узгодженість і ефективність її функціонування. Вона визначає, **які функції виконують окремі елементи, як вони взаємодіють між собою та яким чином забезпечується узгоджена робота системи загалом** [3]. *Такий зв'язок дозволяє узгоджувати структуру міського середовища з його функціональними потребами, враховувати ієрархію просторових рівнів (від окремого об'єкта до міста й регіону) та забезпечувати збалансований розвиток території.*

Сучасні наукові дослідження, присвячені вивченню матеріальних форм організації міст, є цілком виправданими, однак недостатньо тих, де були б сфокусовані наукові пошуки щодо сенсу архітектури та буття міста, його ідеалістичної суті й складової. Це надзвичайно важливий аспект цілісної рецепції й осмислення архітектури, оскільки з роками архітектура міст набула не тільки матеріального, а й нематеріального сенсу й образу; міста сформувалися не лише як функціональні, а й унікальні історичні та культурно-духовні осередки. Пізнати і формувати архітектуру та простір міста можна через вивчення будинків, споруд, вулиць, площ, системи розпланування та комунікацій тощо. Кожна з перелічених складових має свою внутрішню сутність, характер, красу, енергетику комунікацій, несе інформацію та формує мікроклімат, забезпечуючи зв'язки з навколишнім світом, реакцію на зовнішні впливи, а також містить ідеалістичний і духовний виміри – психологію, пам'ять місця, тяглість, унікальність, зростання ролі науки (ненаукових знань), ідей і цінностей.

I. Позитивістська методологія базується на підходах та визначає такі методи: аналізу, оцінки та обґрунтування рішень. *Метод аналізу* передбачає ретельне дослідження всіх складових системи, виявлення їх взаємозв'язків, закономірностей і причинно-наслідкових зв'язків. Цей метод дозволяє структуровано оцінювати середовище та його елементи, виділяти проблемні ділянки й потенційні ресурси для розвитку. **Метод оцінки** включає кількісну й якісну характеристику об'єктів, процесів або проектних рішень для визначення їх ефективності, доцільності та відповідності нормативним і соціокультурним вимогам. Оцінка дозволяє формувати

об'єктивну базу для порівняння альтернатив і прийняття обґрунтованих рішень. **Метод обґрунтування рішень** передбачає логічне й доказове підтвердження вибору конкретних проектних чи управлінських рішень на основі зібраних даних, аналітики та оцінки. Він забезпечує надійність і прогнозованість результатів, зменшуючи ймовірність помилок і суб'єктивних (упереджених) суджень.

Метод (шлях дослідження, спосіб пізнання) сприймаємо як комплекс інтелектуальних дій і логічних процедур, спосіб пізнання дійсності та її відтворення в мисленні. Це система методик і методичного інструментарію досягнення мети, сукупність прийомів теоретичного осмислення чи практичного освоєння дійсності. У сфері архітектури та містобудування методи підпорядковані розв'язанню конкретних дослідницьких чи проектних завдань, з допомогою яких архітектор прагне встановити істину, перевірити або спростувати певні припущення чи положення. *В архітектурі метод* часто трактують як конкретний спосіб вивчення дійсності, як інтелектуальну схему, що пояснює логіку дослідження, послідовність і взаємозв'язок між окремими його етапами, а також як систему принципів узагальнення й відтворення дійсності в архітектурному рішенні.

Архітектурний чи містобудівний об'єкт згідно з позитивістською методологією розглядається через його окремі елементи й параметри, які піддаються спостереженню та кількісній фіксації. Відповідно застосовуються методи: *емпіричні* (спостереження, вимірювання, натурні обстеження територій, статистичний аналіз тощо); *аналітичні* (порівняльний, пофакторний, функціональний, типологічний, нормативно-параметричний аналіз); *формалізовані* (математичне моделювання, економіко-статистичні методи, прогнозування на основі кількісних показників, оптимізаційні розрахунки).

1. Аналітичні методи у позитивістській методології підпорядковані логіці строгого наукового аналізу та спрямовані на об'єктивне дослідження об'єктів, явищ і процесів. Серед основних методів виділяють: декомпозицію системи, яка передбачає розбивку складного об'єкта на частини для вивчення їхніх характеристик; кількісний аналіз, що включає статистику, вимірювання та порівняння показників для оцінки ефективності або відповідності нормативам; порівняльний аналіз, що дозволяє зіставляти альтернативні варіанти з метою обґрунтування найкращого рішення; експериментальні методи, які передбачають моделювання та тестування рішень у контрольованих умовах; а також логічне й причинно-наслідкове обґрунтування рішень та побудову висновків на підставі фактичних даних. Усі ці методи разом формують надійну систему наукового аналізу, яка забезпечує об'єктивність, точність і прогнозованість результатів.

2. Морфологічний аналіз спрямований на вивчення **форми та просторової структури** архітектурного середовища та об'єктів. Він охоплює аналіз планувальної мережі, щільності забудови, масштабів, пропорцій, ритмів, взаємодії відкритих і закритих просторів. Метод дозволяє встановити, як просторові характеристики впливають на сприйняття, поведінку користувачів та загальну якість середовища і його архітектури.

3. Типологічний метод полягає у класифікації архітектурних середовищ та об'єктів архітектури за спільними, емпірично фіксованими ознаками (функціональними, морфологічними, соціальними, економічними, культурними). **Його основа:** опора на **спостережувані й вимірювані характеристики об'єктів; класифікація та систематизація емпіричних даних; виявлення повторюваних закономірностей** у просторовій організації; можливість **узагальнення типових моделей середовища**. Метод дозволяє виділяти типи й підтипи середовищ (житлові, громадські, рекреаційні, змішані), формувати узагальнені моделі для дослідження та виявляти повторювані закономірності просторової організації як у межах типів, так і їх різноманітних взаємодій. Це створює підґрунтя для порівняльного аналізу архітектурних об'єктів і обґрунтування типових та раціональних рішень у проектуванні.

4. Історичний метод досліджує архітектурне середовище в динаміці його **формування (виникнення та генези), розвитку та трансформації на основі об'єктивно-фіксованих фактів і документованих джерел**. Він дозволяє простежити **спадковість просторових структур**, встановити вплив соціально-економічних, політично-ідеологічних і культурних чинників на архітектурно-планувальні рішення та оцінити закономірності розвитку архітектури середовища. Метод особливо важливий при роботі з **історичними містами, об'єктами та середовищами культурної спадщини**, де точне відтворення й розуміння послідовності змін забезпечує науково обґрунтоване планування реконструкцій, ревіталізацій та адаптацій сучасних функцій середовища.

5. Порівняльний метод ґрунтується на зіставленні різних об'єктів або типів середовищ за визначеними ознаками в просторі й часі. Застосовується для аналізу відмінностей і подібностей між історичними та сучасними прикладами чи локальними та глобальними моделями, що дає змогу оцінити ефективність рішень і виявити об'єктивні тенденції й закономірності розвитку. Таке зіставлення дозволяє оцінити ефективність архітектурних і містобудівних рішень, визначити переваги та недоліки різних підходів до організації простору, а також виявити повторювані тенденції та закономірності розвитку архітектурного середовища. Сприяє уза-

гальненню досвіду формування середовища та створює підґрунтя для науково обґрунтованого вибору рішень у проектуванні й плануванні розвитку територій, забезпечуючи можливість перевірки гіпотез і формування висновків на основі об'єктивного аналізу зіставлюваних даних.

6. Нормативно-правовий метод – це спосіб наукового обґрунтування та прийняття архітектурних і містобудівних рішень, що базується на аналізі й застосуванні чинних законів, нормативних актів, будівельних норм і стандартів, які регламентують розпланування, забудову та використання територій. Він передбачає узгодження проектних рішень із правовими вимогами держави і місцевого самоврядування, забезпечує дотримання параметрів забудови, вимог безпеки, санітарно-гігієнічних, екологічних і соціальних стандартів формування архітектурного середовища. У практиці архітектури та містобудування цей метод реалізується через використання законодавчої й нормативної бази (законів України, зокрема «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про архітектурну діяльність», Земельного кодексу України, а також ДБН).

7. Праксеологічний (прагматичний) аналіз передбачає осмислення просторової ситуації з точки зору більш ефективного її використання у практичному житті. Важливими тут є такі поняття: ефективності – як співвідношення корисності до затрат; результативності – здатності досягти визначеної мети; оцінки – показника, що характеризує міру наближення до мети. Прагматичний аналіз передбачає такі етапи: осмислення просторової ситуації; визначення результативності системи; виявлення функцій та структур, які не відповідають вимогам і знижують ефективність функціонування; дослідження просторового потенціалу та невикористаних ресурсів; оцінка резервів; обґрунтування пропозицій на підвищення ефективності системи.

II. Системна методологія орієнтована на дослідження цілісності об'єкта, структури взаємозв'язків між його елементами, ієрархії та динаміки розвитку системи, тобто в центрі уваги перебуває не лише аналіз частин, а й інтегральні властивості системи. До цієї групи можна віднести такі методи: **системно-аналітичні** (аналіз системний, структурно-функціональний, взаємозв'язків і потоків, аналіз ієрархії та рівнів системи); **моделювання складних систем** (системне моделювання, сценарне моделювання розвитку територій, імітаційне моделювання, просторове моделювання); **інтегративні методи дослідження** (міждисциплінарний аналіз, середовищний аналіз, ландшафтно-екологічний аналіз, аналіз просторових взаємодій); **методи стратегічного обґрунтування** (сценарний, системної діагностики проблем, формування альтернатив розвитку, стратегічне планування територій).

1. Системний підхід ґрунтується на закономірностях системної цілісності об'єкта, на взаємообумовленості функції, структури, процесів і ресурсів. Послідовність системного аналізу – це сукупність алгоритмів (певних кроків): формування цілей і задач діяльності; визначення меж системи та виокремлення її з зовнішнього середовища; виокремлення підсистем та елементів системи; аналіз взаємопов'язаності елементів і побудова її структури; уточнення системних ефектів та створення системної моделі, яка відображає динаміку розвитку, потенційні синергетичні чи дисфункційні взаємозв'язки та дозволяє прогнозувати наслідки проектних рішень. Такий підхід дозволяє **інтегрувати різнорівневі аспекти середовища (соціальні, функціональні, екологічні, історичні тощо)**, створюючи науково обґрунтовану основу для **комплексного формування архітектурного середовища** та прийняття стратегічних проектних рішень.

2. Структурно-функціональний підхід базується на визнанні важливості зв'язків між структурою та функціями системи. Основними принципами цього підходу є:

а) цілісність, що дозволяє розглядати одночасно систему як єдине ціле й одночасно як підсистему для вищих рівнів;

б) ієрархічність побудови, тобто наявність множини елементів (принаймні двох), розташованих за принципом підпорядкування елементів нижчого рівня елементам вищого рівня, коли одні підкоряються другим;

в) структуризація, що дозволяє аналізувати елементи системи і їхнього взаємозв'язку в межах конкретної організаційної структури. Як правило, процес функціонування системи обумовлений не стільки властивостями її окремих елементів, скільки властивостями самої структури та взаємодій, тому в дослідженні акцент робиться не на детальному аналізі елементів, а на поглибленому аналізі зв'язків у системі;

г) множинність, що дозволяє використовувати множини кібернетичних, економічних і математичних моделей для опису окремих елементів і системи загалом.

Структурно-функціональний аналіз акцентує увагу на відповідності між просторовою структурою середовища та виконуваними нею функціями. Метод ґрунтується на виявленні об'єктивних просторових параметрів і функціональних характеристик території, що піддаються емпіричному спостереженню й аналізу. Він дозволяє виявити функціональні зони та їх структуру, ієрархію просторів, ступінь їх взаємоузгодженості й ефективності функціонування, а також дисфункції, що виникають у процесі

функціонування та експлуатації просторової системи, зокрема невідповідність між планувальною організацією території та реальними процесами її використання.

3. Інтердисциплінарний підхід у дослідженні архітектурного середовища виходить із того, що простір життєдіяльності є багатокомпонентною системою, де одночасно діють соціальні, економічні, екологічні, технологічні та культурні чинники. Архітектура в цьому сенсі не може бути пояснена лише «внутрішніми» законами форми чи композиції, адже її якість визначається також поведінкою користувачів, інституційними правилами, ресурсними обмеженнями, мобільністю, кліматом, ризиками та сценаріями розвитку. Тому інтердисциплінарність стає не просто додатковим інструментом, а умовою адекватного пізнання реальності, особливо в складних урбанізованих системах. Методологічно цей підхід базується на інтеграції знань і методів різних наук: соціології (потреби, структури спільнот), психології (сприйняття, поведінка, комфорт), екології (вплив на довкілля, стійкість), економіки (ефективність, ресурси), географії та просторової аналітики (розміщення, зв'язки), інженерії (технічна реалізованість), інформатики (цифрові моделі, дані, симуляції). Важливим є не механічне «накладання» цих дисциплін, а узгодження знань, понять і показників, щоб результати різних аналізів могли бути порівняні й коректно використані для обґрунтування архітектурних проєктних рішень. Він передбачає дослідження складних явищ і процесів шляхом поєднання підходів, методів і знань різних наукових дисциплін, що особливо важливо в дослідженнях архітектури й містобудування, де просторові процеси перебувають на перетині природничих, технічних і соціально-гуманітарних наук.

У практиці формування середовища міждисциплінарність реалізується через комплексні дослідження: збір статистики й просторових даних, польові спостереження, опитування мешканців, аналіз транспортної доступності, екологічних ризиків, інфраструктурних навантажень, соціальної структури територій. Отримані дані переводяться в моделі та сценарії розвитку, що дозволяє не лише описати проблему, а й оцінити альтернативи: як зміниться якість життя, безпека, мобільність, соціальна інтеграція, економічна доцільність при різних рішеннях. Наукове знання стає підґрунтям проєктного синтезу. Водночас критично важливою умовою стає формування ядра якості середовища та визначення, які саме знання та інформація потрібні для обґрунтування конкретного проєктного кроку й дії.

4. Аксіологічний аналіз обумовлює аналіз об'єкта чи ситуації в системі категорій цінностей. Зростання ролі такого аналізу спричиняється значною ціннісною диференціацією суспільства (різних суспільних груп).

В архітектурній діяльності постають вимоги узгодження цінностей. Ключовим є поняття «цінність», яке по-різному трактується. Існують різні підходи до його розуміння та визначення. Підкреслимо, що методика цього методу вимагають подальшого розвитку, зокрема для архітектурно-середовищних завдань. Аксиологічний аналіз включає наступні кроки: виділення множини об'єктів, вибір критеріїв та методик оцінки, формування груп експертів, проведення експертизи, отримання оцінки й обґрунтування рекомендацій на підвищення цінності просторових ситуацій та об'єктів.

5. Аналіз ієрархії та рівнів системи спрямований на виявлення структурної організації архітектурно-просторового середовища та взаємозв'язків між його складовими на різних рівнях. Метод дозволяє визначити підсистеми, їхню ієрархію, функціональні взаємозв'язки та взаємовпливи між рівнями системи – від окремих об'єктів і просторових елементів до комплексів і цілісного середовища. Він забезпечує **цілісне бачення середовища**, інтегруючи функціональні, просторові та соціальні аспекти, і є невід'ємним інструментом для науково обґрунтованого проектування та управління архітектурно-просторовими системами.

6. Причинно-наслідковий аналіз: головними поняттями виступають причина і наслідок, які описують причинно-наслідкові зв'язки та відносини в системі, а також із оточенням (надсистемою). Такі зв'язки характеризуються різноманітністю: вони можуть бути матеріальними та нематеріальними, інформаційними, соціальними, енергетичними, ресурсними; поділяються на прості й багатофакторні, системні й несистемні, прямі й зворотні, головні й другорядні, зовнішні й внутрішні, об'єктивні та суб'єктивні тощо. Послідовність причинно-наслідкового аналізу: визначення вихідних подій як причини наслідків, установлення причинно-наслідкового зв'язку між ними; аналіз зв'язку та визначення його характеру; визначення місця аналізованого зв'язку в причинно-наслідковому ланцюгу проблемної просторової ситуації; пояснення причин проблемних ситуацій та обґрунтування шляхів їх усунення.

7. Прогностичний метод – це обґрунтування бажаного майбутнього архітектури та її середовища. Він за своєю суттю близький до прогностичної діяльності та вироблення прогнозів. Особливо актуальний при обґрунтуванні розвитку великих систем та проектів, реалізація яких займатиме роки. Прогностичність передбачає розробку моделей майбутнього і шляхів його досягнення та полягає у прогнозуванні майбутнього для різних просторових ситуацій. Він поділяється на два види прогнозу та аналізу: нормативний і пошуковий, коли, відповідно, розвиток ситуації скеровується в напрямі досягнення рекомендованих нормативів або в напрямку

бажаного ідеалу. Змісти нормативного та пошукового прогнозування є протилежними. При нормативному формується модель майбутнього, а тоді визначаються шляхи її досягнення. Пошукове прогнозування концентрується на визначенні (обґрунтуванні) напрямку розвитку системи, що забезпечує приріст ефективності її функціонування, а майбутнє буде вимальовано поступово у відповідності до визначеного напрямку. Прогностичний аналіз включає процедури: виявлення в минулому і сучасному «ростків» майбутнього; виділення тих характеристик ситуації, які є незмінними в різні часи і які слід зберегти; аналіз об'єктів і процесів, що впливають у вирішальний спосіб на темп змін; побудова моделей розвитку ситуації в часі; вибір і побудова моделей майбутнього.

8. Моделювання застосовується для відтворення, прогнозування та перевірки можливих станів архітектурного середовища. **Сценарне моделювання** аналізує альтернативні варіанти розвитку середовища залежно від різних соціальних, економічних (ресурсних) або екологічних умов. **Концептуальне моделювання** формує узагальнені схеми та ідеальні моделі організації середовища, що слугують теоретичною основою для проектних і наукових рішень. **Системне моделювання** спрямоване на **створення абстрактних або візуальних моделей архітектурно-просторових систем** для аналізу їх структури, функцій, взаємозв'язків і динаміки розвитку. Метою такого моделювання є **відтворення складних процесів і взаємодій у системі** у формі моделі, що дозволяє прогнозувати наслідки проектних рішень і оцінювати ефективність функціонування середовища. Воно дозволяє **інтегрувати різнорівневі аспекти середовища (функції, структуру, ресурси, процеси тощо)**, створюючи науково обґрунтовану основу для комплексного планування, проектування та управління архітектурно-просторовими системами.

Сьогодні в усіх сферах науки та діяльності зростає увага до аналітичної діяльності. **Метод архітектурного проектування**, яким користується архітектор-практик, у цілому доцільно визначити як творчий метод архітектора, сутність якого полягає в творчому підході до рішення питань проектування – від створення образу-ідеї до координації архітектурної розробки з представниками суміжних професій та реалізації в будівництві. У нашому випадку автори акцентують увагу на потребі **покращення підготовки архітектора як аналітика**, що зумовлено рядом причин, зокрема: а) ускладнюються об'єкти архітектурної діяльності, нові технологічні можливості та динаміка процесів; б) соціальні процеси характеризуються щораз більшою складністю, інноваційністю й динамічністю, посилюється непрогнозованість і нестабільність перебігу процесів; в) змінюються форми життєдіяльності людини; г) виникають та поглиблюються кризові ситуації.

Відхід від практики типового проектування вимагає особливої уваги й уміння аналізувати і враховувати в архітектурній діяльності середовище (процеси, умови, події, явища), в якому передбачається проектування та яке буде змінено діяльністю людини. Обґрунтування архітектурних рішень вимагає **інтеграції різних підходів**, які поєднують точність і об'єктивність позитивістських методів із цілісністю й комплексністю системного підходу. Таке поєднання дозволяє одночасно враховувати окремі кількісні параметри середовища та взаємозв'язки між його елементами, що забезпечує науково обґрунтоване і водночас комплексне розуміння просторових процесів. Застосування **інтердисциплінарних, соціокультурних, феноменологічних, функціональних, екологічних, інноваційних, естетичних, соціо-психологічних, проблемно-орієнтованих ті ін. підходів і методів сприяє врахуванню** не лише матеріальних і функціональних характеристик середовища, а й соціальних, культурних, психологічних, історичних, екологічних та ін. аспектів, що формують його якість і сприйняття користувачами. Системний підхід сприяє **узгодженню функціональних, просторових, культурних та екологічних аспектів середовища**, що підвищує його адаптивність до змін, інтеграцію в соціальні та природні контексти та загальну якість життя користувачів.

Список використаних джерел:

1. Дьомін М., Габрель М. Урбаністика та просторове планування : енциклопедичний словник. Івано-Франківськ : Нове місто, 2025. 708 с.
2. Batty M. The New Science of Cities. Cambridge (MA) : The MIT Press, 2017. 520 p.
3. Бутко М. П., Бутко І. М., Дітковська М. Ю. Системний підхід і моделювання в наукових дослідженнях : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 360 с.